

Ruffy Pál, min. tanácsos: *Gyermekügy*.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim i

Gyermekvédelem, szegényügy — ezek a szociális kifejezések, melyek egy kissé eltérő fogalmakat jelentenek, joggal kérdezhajjuk, hogy hogyan kerülnek a jövő zsenge reményei, az ártatlan gyermekek, az életnek ezek a gyönyörű virágai, hogyan kerülnek oda, ahol a szegénység jajdul fel panaszos szenvedéssel! Pedig feljajdul a gyermek ajkáról a panasz és a szenvedő anya ajkáról, aki a gyermekét

kellőleg gondozni, ellátni nem tudja. És ha azt mondják, hogy a gyermekek sorsában kell keresni a civilizáció haladását és fejlődését, így ellenkezőleg mondhatjuk azt is, hogy ott, ahol a gyermek szenved, ott lehanyaglott a társadalom öntudata. Ott, ahol a gyermek szenved ott a világ elveszett, vagy nem találta meg azt a magasztos eszmekört, hogy a gyermek gondozásában a saját fajuk fenntartását keressék s jövő számára.

A mi mélyen tisztelt elnöknőnk kegyes volt megengedni, hogy az Önök részvétele mellett még egyszer foglalkozhassam a gyermekvédelem kérdésével. Én tehát ezt a feladatot úgy gondolom megoldhatni, hogy a mai előadásomban az állami hivatásos gyermekvédelemmel foglalkozom. A legközelebbi, második előadásomban pedig a társadalom nagy feladatait iparkodjam rövid szavakban előtérbe állítani, hogy a két faktor, az állam és a társadalom között megtaláljam az összhangot, a kapcsolatot, hogy mint egy egybeszótt kelme, egy drága, becses szövet tűnjék elő, melyben az erős aranyércszálakat az államigazgatás adja, míg a selyemfonalat a társadalom részvéte. Az aranyszálak adják az erőt és a selyemszálak a meleget, a részvétet.

Én most különösen azt akarom kiemelni, hogy kiszakítva minden vonatkozásból, magát az államot állítsam ide, hogy megmutassam, mi érdeke van az államnak abban, hogy keresi a gyermek boldogulásának lehetőségét és alkot intézményeket. Feladatom, hogy az államot állítsam ide, melyet érzelmi motívumok nem vezetnek, nem hallgat a szívre, de mindig értelmes, a higgadt, a megfontoló, az önző állam, mely élni akar, mely a nemzet fiait csatasorba állítja, kiteszi az ellenség öldöklésének, és amely állam az anyákat gondviseli, mert azt akarja, hogy az anyák katonákat, munkásokat adjanak, akik vérezenek és dolgozzanak és fizessék az adót az államnak, mert élni akar.

Ezek az ideák nem is újak, megvannak a történelem egyes nemzeteinél, az ókortól napjainkig. Volt idő az ókorban, amikor a papok kormányoztak, azok voltak a külügyminiszterek és a pénzügyminiszterek, akik engesztelő áldozatul gyermeket vetettek oda a bálványok karjai közé. Például, amikor Karthágót ostromolták a rómaiak, az ostromlottak 200 gyermeket áldoztak fel Saturnus istennek. Megérdemelte ez az odatelepedett Didó-maradék, hogy amikor bevették a rómaiak a várost és rátaláltak a templomra, ahol az áldozatot hozták, a papokat ott a szent liget szent fáira felakasztották. Vannak azonban vigasztaló jelenségek is az ókorban. Így pl. ott voltak az egyiptomiak. Szinte csodálatos, hogy milyen érzékkel bírtak a gyermek megoltalmazására. Amikor pl. az anya meghalt és az egyip-

tomí ritus szerint felette törvényt tettek, az elhalt nevében a védője így kiáltott fel: «Nem tagadtam meg sohasem a keblemet a gyermekemtől!» Az ítélet erre így szólt, hogy az ő szeretete által megérdemli, hogy üdvözüljön.

De már Görögországban egész más világ volt. Ott Spártában az állam elszakította a gyermeket az anyától. Rómában meg a XII. táblás törvényre fel volt vésve, hogy az atyának feltétlen joga van gyermeke felett, eladhatta rabszolgának és az újszülött gyermeket kitehették, ha elfordult tőle, a keresztútra, vagy a vadállatok elé. Ilyen magas műveltségű nép, mint a római, akiknek köszönhetjük a mai egész jogrendszerünket, annyira túlfejlesztette az atyai hatalmat, hogy az atya rendelkezett a gyermeke élete felett.

Méltóztassék most megengedni, hogy egy kis ugrást tegyek. Látjuk, hogy a középkorban, a VII. században Dateus felépítette Milánóban az első lelenházat. Utána épült aztán a többi mindenfelé, délen és nyugaton. De ne higyjék, hogy ez a gyermekek érdekében való volt. Az volt ennek a rendeltetése, hogy a gyermeket, a feleslegeset, a rossz helyre érkezőt eltávolítsák, hogy a tisztességes társadalomnak semmiféle szegényletes perceket ne okozzanak. Hagyták pusztulni a gyermekeket. A lelenházról egy francia azt mondta, hogy az arra való, hogy ott a gyermekek elpusztuljanak.

E korból visszatérek arra, amidőn elhangzott az az isteni szózat, hogy: «engedjétek hozzám a gyermekeket — aki egyet megment ezek közül az én nevemben — legyetek tökéletesek, mint a gyermek.»

A kereszténység első századaiban mit látunk. Hogy a szegény halász tanítványok, azok az igénytelen emberek kijárnak a keresztútra, ahova a római gőgös anyák kihozták a felesleges gyermeküket, ott összeszedték és elvitték a rejtett templomukba. Ott a pap kérdezte, hogy ki akar anyja lenni? Mire sok asszony jelentkezett és elvitték és felnevelték a gyermeket keresztény szellemben.

Miért emeltem ki ezt a kort? Azért, mert az állam a gyermekvédelem terén ma ugyanezt csinálja. Azt csinálja, hogy az élet elárvult zsengéit összegyűjti és azt mondja, jó asszonyok, ki akar ennek a szegény árvának gondozója lenni. És így fejlődik ki az a szoros viszony a gyermek és nevelőszülő közt, ami majdnem olyan erős és bensős, mint a vérszerinti szülőknél.

De hiszen az állami gyermekmenhely igazgatója el fogja mondani sokkal melegebben ezeket a tapasztalatokat.

Röviden megérintettem a rómaiak korát, ahol a patria potestas olyan volt, hogy az atya rendelkezett a gyermek élete feletty Elmon-

dottam, hogy a görögöknél az állami nevelés törvénnyel volt biztosítva.

Ezzel szemben azt látjuk, hogy a modern szociális felfogás el akarja törölni ezeket a gátló jogi vonatkozásokat, közbe ékeli magát az állam és a társadalom közé és azt mondja, hogy többet az egyéni jogokból és többet a társadalmi kötelezettségből és többet a gyermekeknek. Ma nemcsak az atyai hatalom van a gyermekkel szemben, hanem a gyermeknek is jogai vannak az atyával szemben. Jogom van követelni, atyám, hogy neveltess, mert az államnak joga van hozzá, hogy náladnál tökéletesebben adjon át az utókornak. Amikor így látjuk, hogy a szociális élet annyira előtérbe lép és jogokat formál és megtalálja ebben a boldogulásnak eszményibb alakját, amit szociális mozgalomnak nevezünk, amit a szociológusok tanítanak. És amikor azt látjuk, hogy ezek előtérbe lépnek, figyelemmel kell lenni arra, hogy a társadalmi élet mennyire átalakult, a megélhetés gondolja, a munkásember sorsa, a munkásnő helyzete, aki azelőtt a gyermekét nevelte, ma kénytelen elmenni dolgozni és a gyermeket sorsára bizza. Vagyis a nagyfokú társadalmi nyomor rákényszeríti a nőt is a munkára, míg a rómaiak kenyeret és cirkuszt, most csak kenyeret követelnek. Ez a társadalmi nyomor az, amely megakadályozza a nőt, hogy idejét a gyermekének szentelhesse.

A másik oldalon van meg a bőség, a kevesek, a nagyon gazdagok, akik drágán veszik meg az élvezeteiket és nem törődnek azzal, hogy hány lakost tesznek szerencsétlenné. És ezek az ellentétek találkoznak, és odaáll közibük az állam és azt mondja, itt vagyok én, az én kötelességem gondjaimba venni a senki gyermekét, akinek az atya én vagyok.

Ebben a gondolatban nyilatkozik meg az állami gyermekvédelemnek az esszenciája. Az elhagyott gyermeknek az állam lesz támasza és menhelyet ad neki.

Mi az elhagyott gyermek? A szegény? Nem. A szegénység más fogalom. Például annak a szegény mosónőnek, aki eljár mosni a gyermekéért, annak a gyermeke nem elhagyott. Elhagyott gyermek az, akit otthagyt az anya a piszkos lakásban, kiöltözik és elmegy sétálni az utcára és hódítani akar.

Látják, kérem, hogy milyen bölcs volt a törvényhozás, hogy nem az ilyen, nem az olyan, hanem az elhagyott gyermeknek állított fel menhelyet. Annak a megítélését, hogy ki az elhagyott gyermek, az előjáróságra bizza a törvény. Neked, az egyes embernek, van lelkiismereted, érző szíved, ítélőképességed, meg tudod ítélni, ki az elha-

gyott gyermek! Erre nem ad irányt a törvény, mert hála Istennek a §§-ok is rövidek és az egész törvény is rövid. És ez szerencse is, mert ebből a pár sorból, mint a mustármagból, terebélyes fa nőtt ki és kialakult az állami gyermekvédelem, mely ma 56 ezer gyermeket nevel.

Ebben a kijelentésben, elhagyott gyermek és hogy a hatóság intézkedik, hogy kit mondjon ki elhagyottnak, ez a quintessenciája az állami gyermekvédelemnek. Ez nem az a hivatalos gőg, amikor a szegény ember bekopogtat a hivatal ajtaján és ott ridegen rászólnak, mit akar hamar, röviden, vagy menjen, mert nem érünk rá.

Én kérem Önöket, hogy amikor a Szociális Missio-Társulat a szegénységgel foglalkozik, akkor vegye fel azt is feladatai közé, hogy szoktassák hozzá a szegény embereket, hogy merjenek beszélni, amikor nekik fájdalmuk van. Hiszen még az orvosok is azt mondják nekik, hogy nem érnek rá. Meg kell végre szoktatni az urakat, a hatóság urait, hogy ti, tulajdonképpen ezekért vagytok, ezekről kell gondoskodnotok, ha panasszal jönnek hozzátok! Nektek kell helyettük gondolkozni, hogy hogyan segítsetek rajtuk!

Így fogjuk mi fel az állami gyermekvédelem jelentőségét. Az elhagyott gyermek fogalmát, a gyermekmenhely fogalmát, ezen intézmény fogalmát az adja meg, hogy az állam az elhagyott gyermeket oltalmába fogadja, neveltetéséről, ápoltatásáról, felruházásáról gondoskodik. És ezt teszi nem rideg bürokrata adminisztrációval, hanem a szeretet megnyilatkozásával, a részvét megnyilatkozásával a gyermek iránt. Ha feliratot kellene írni a gyermekmenhely fölé, nem azt, hogy állami gyermekmenhely, hanem azt, hogy ez az az intézmény, mely csak a gyermekért van. Itt letörpül minden más érdek, csak a gyermek érdeke a fontos, annak megmentése és gondozása az egyedüli cél.

És ha ilyen rendeltetése van ennek az intézménynek, csodálkozunk kell azon, hogy hogyan lehetséges, hogy egy ilyen intézménynek vannak ellenségei, gáncsolói.

Épen itt, a katolikus nagygyűlésen hallottam, hogy azok a gyermekek, akiket kiviszünk a falura, azok terjesztik az erkölcstelenséget, haszontalanok az iskolában, rontják a falusi gyermekeket. Amikor ezt mondotta itt valaki, az nagyfokú tájékozatlanságot árult el. Jöjjön velünk, nézzük meg ezeket a gyermekeket, hogy hogyan gondviseli az állami gyermekmenhely, milyen szeretettel gondozza a gyermekeket. Olvassák csak el azokat a leveleket, melyeket a nevelőszülőknek irnak a gyermekek, akik bármi okból eltávoztak tőlük és meggyőződnek akkor arról a szeretetteljes gondozásról, amelyben

a menhely részesíti őket. Eltűri ez az intézmény a kritikát is, de nem erre van szükség, hanem arra, hogy ők is munkatársaink legyenek.

Hányszor olvassuk az újságokban, hogy a szülő, a mostoha halálra kínozta a gyermekét. És akkor jön az ügyészség, a bíróság munkája és következik a tetemrehívás. És jönnek a szomszédok és azt mondják, hogy minden nap hallották a nagy sírást, amikor a gyermek sírt. Látták, hogy a fülénél fogva tépték a gyereket. De nem akartak kellemetlenséget szerezni maguknak és nem szóltak bele. Ez, kérem, gyávaság. A gyermeknek ilyenkor védelmére kell kelnie és ha azt látják, hogy mostohán bánnak a gyermekkel, mondják meg a gyermekmenhelyen vagy a rendőrségen, hogy egy szerencsétlen gyermegről van szó, mentse meg.

Ha pedig kritikával lépnek fel igaztalanul, azokkal szemben azt mondom, hogy tekintsenek be ebbe az intézménybe és meg fognak győződni arról, hogy vádaskodásuk alaptalan. Még azok a panaszok is, amelyek a telepekről beérkeznek, legnagyobb részt személyeskedésekre, irigykedésre, ellenségeskedésre vezethetők vissza. A gyermek megél boldogan abban a környezetben, melyet az állami gyermekmenhely kijelöl. Mondják azt is, hogy a gyermekek elzülленek, mert odahoz a rendőrség 12 éves tolvaj gyerekeket is. Hát kérem, erről a menhely nem tehet. Minden kétségen felül áll, hogy az állami gyermekvédelem, ha a társadalom a maga intézményeivel, a maga szervezeteivel a segítségére siet, fejlődni fog. Ha a gyermekvédelmünk bármily tökéletes mű is és bárhogy iparkodnak azt utánozni külföldön, emberi intézmény, mely nem állhat meg a maga fejlődésében. Annak még fejlődnie kell és ki kell bontakoznia. A törvény is azt mondja, hogy a gyermekmenhely csak ott állítsák fel, ahol a szükséges munkát a helyi társadalom munkája biztosítja. Tulaj donképen ez is a helyes irány. Ez a kérdés aztán nem a bíró ítélezése a peres ügyben, sem az építés kérdése, hanem a szeretet kérdése. Az államnak, társadalomnak együtt kell fáradni, küzdeni, hogy a kellő sikert elérjék.

Hogy a gyermekvédelemmel szemben kifogások is hangzanak el, azon nem is szabad csodálkoznunk. A radikálisok azt mondják, hogy ez kevésbé radikális. A konzervatívok azt mondják, hogy nagyon is radikális. A sztoikusok azt mondják, hogy minek a sok érzelgés. A financierek azt mondják, hogy ez kidobott pénz, nem produktív. A farizeusok azt mondják, hogy mi az erkölcstelenséget propagáljuk. Az idealisták meg azt mondják, hogy nekünk ez mind kevés és többet akarnak a gyermek megmentése érdekében. Minderre én azt mondom,

hogy az állam a gyermekvédelemmel nem vindikál magának többet, mint hogy azt akarja, hogy az a gyermek, aki elhagyatott, ezentúl ne legyen az. Nem akarja az állam, a gyermekvédelemmel felrobbantani a társadalmi rendet és a házasság intézménye ellen védő szervet felállítani. Nem keresi az erkölcstelenséget, hanem igenis azt az anyát, aki eltévedt, felemeli, mint a szentírásban is olvassuk és azt mondja neki, jöjj, térj vissza a tisztességes életbe, mi gondoskodunk a gyermekedről és terólad, légy becsületes, nem vetünk meg, mi bocsánatot hirdetünk. Mert látják t. hallgatóim, épen az a bizonyos társadalmi elfogultság és góg, ez a farizeusi pöffeszkedés oka annak, hogy olyan sok szerencsétlen nővel számolunk be, akik a tisztességes társadalom porondjáról letűnnek. Hová? Oda mi nem mehetünk. Olvashatják sokszor, hogy a leánykereskedők ismét erre, vagy arra szállítottak ki magyar nőket. Azért én azt mondom az erkölcs nevében és szellemében: úgy munkálkodjunk, hogy védjük nemcsak az ártatlan gyermeket, aki felett nem szabad Ítélni, hanem védjük azt a környezetet is és iparkodjunk a tisztességes élet számára megmenteni.

Ez az állami gyermekvédelem. Felkeresi a társadalom intézményeit, hogy ezek közt a maga neveltjeit elhelyezze, a beteget gyógyítsa és még a nyomorékokat is kiképezze, hogy megéljenek. Az erkölcsi fogyatkozásban szenvedőnél oda hat, hogy szeretetteljes neveléssel a tisztességes életnek visszaszerezze.

T. hallgatóim, ha valamikor útjuk Északmagyarország felé vezet, ne haladjanak el Szikszó mellett megállás nélkül.

Álljanak meg és nézzék meg, hogy ott a misszió-társulatnak milyen szép kertje van. És hogy milyen szeretetteljes gondozásban részesítik ott a gyermekeket, akik onnan kikerülve, milyen hálatelt szívvel írják meg levelüket a volt főnöknőnek, hogy milyen fájdalommal gondolnak a régebbi rossz időre és azt teljesen el akarják felejteni.

Ezekben akartam körvonalazni azt a törekvést, mely bennünket a gyermekvédelem munkájában vezet. Elmondhatom még azt is, hogy törekvéseinkben iparkodunk minden gyermeket oda hozni, ahova való. pl. a földműves gyermeket a földművescsaládhoz és nem neveltetjük olyan igényekre, amit az életben elérni úgy sem tudnak. Nevelünk ipari munkásokat, munkásnőket úgy, hogy 15 éves korukban abban a helyzetben vannak, hogy a saját becsületes munkájuk által megállhatják a helyüket.

Hogy az állami gyermekvédelemmel sikerült azon színvonalra állnunk, amelyre felküzdöttük magunkat és amelynél magasabbra

menni még nem tudtunk, annak oka abban van, hogy a társadalom még nem ébredt annak a tudatára, hogy mivel tartozik ennek a szent ügynek, ennek a legszentebb ügynek, amelyhez a legnagyobb érdekünk kapcsolódik.

Amikor én felállítottam a tizenhét állami gyermekmenhely típusát, én ezt az intézményt azért állítottam olyan magasra, mert jelezni akartam ezzel, hogy a menhelyhez hosszabb út vezet, mint mikor a Kálváriát járjuk és jobbra-balra ott vannak az állomások, azok az állomások, melyeket a társadalom állított fel, hogy a gyermekeket gondozásra fogadja el és csak azokat a gyerekeket, akik az állomások egyikén sem maradtak meg és senkijük sincs, hogy ezek a gyermekek találják meg nyugalmukat a legmagasabb ponton, az állami gyermekmenhelyen. Mi jól tudjuk azt, hogy a magyar államra semmiféle dicsőséget sem jelent az, hogy az állam a gyermekmenhelyeken 56 ezer gyermeknek gondviselője. Ennek oka csak az, hogy a társadalom nem ébredt még kötelességének tudatára. Azzal, hogy voltak, akik ezreket és százezreket hagyományoztak az árvaházakra, még nem vette ki a maga részét a társadalom a gyermekvédelem munkájából.

A mai állapot azt jelenti, hogy odakünn hideg van és az elhagyott gyermek didereg és kénytelen felkeresni az állami gyermekmenhelyet, ezt az utolsó menedéket.

A kultúrtörténetben nincs ugrás, csak egyenletes haladás. Ha mi felmegyünk a hegyre és annak oldaláról visszatekintünk, hogy 13 év alatt milyen haladást tettünk — a gyermekvédelmi törvény megalkotása óta, halát adunk az Istennek, hogy ennyire is eljutottunk.. De mi csak az út derekán vagyunk még. De merítsünk erőt az eddig elért vívmányokból, hogy felfelé haladhassunk. Buzdítsuk a társadalmat e nagy, szent ügy szolgálatára a gyermekek érdekében.

Amióta a gyermekvédelmi törvényt megalkották, egész sor törvényt hoztak. Itt van az erkölcsileg züllött gyermekek érdekében hozott törvény, a gyermekbírótság, a patronage kérdése. Az állami gyermekvédelem sem más, mint patronage.

Mindezek az intézmények a gyermekvédelemnek törzsfájáról ágaztak ki. Az állami gyermekvédelem gyökeréből merítik magukba azt az erőt, mely a mi kötelességünké teszi, hogy ebben az országban elhagyott gyermek ne legyen.

Nagyon jól mondja a szentírás, hogy szegényeitek mindig lesznek. Vannak, akik csak úgy roskadnak a kereszt súlya alatt. Nagyon jól tudjuk ezt. Nem is látjuk, letagadják és vonszolják a nehéz kereszt-

tet. Hagyjuk a küzdést a férfiaknak és mentsük a gyermekeket, hogy ne érezzenek szenvedést és fájdalmat.

Azon szavakkal fejezem be előadásomat, amit Krisztus mondott, amikor azt mondta tanítványainak: «Sok-sok itt az aratni való, de kevés a munkás». Munkálkodjunk együtt, maradjunk együtt, keressük fel egymást és terjesszük ki a munkásságunkat a gyermekvédelem érdekében, az elhagyott gyermekekért.